

Colecție coordonată de
MAGDALENA MĂRCULESCU

Pascal Bruckner

Copilul divin

Traducere din franceză de

Lucia Cecilia Călinescu

Editori:
SILVIU DRAGOMIR
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Director editorial:
MAGDALENA MĂRCULESCU

Coperta colecției:
FABER STUDIO
(S. Olteanu, A. Rădulescu, D. Dumbrăvician)
© Gulliver, Getty Images, pentru foto copertă

Director producție:
CRISTIAN CLAUDIU COBAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BRUCKNER, PASCAL

Copilul divin / Pascal Bruckner ; trad. : Lucia-Cecilia
Călinescu. - București : Editura Trei, 2006
ISBN (10) 973-707-090-9, ISBN (13) 978-973-707-090-6

I. Călinescu, Lucia-Cecilia (trad.)

821.133.1-31=135.1

Această carte a fost tradusă după Pascal Bruckner, *LE DIVIN ENFANT*,
Éditions du Seuil, Paris, 1992

© *Éditions du Seuil et Pascal Bruckner, 1992*

© Editura Trei, 2006
C.P. 27-0490, București
Tel./Fax: +4 021 300 60 90
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 973-707-090-9

*Neputând fi pretutindeni,
Dumnezeu a inventat mamele.
Proverb iddish*

Pentru Caroline Thompson

Jn ziua în care a împlinit opt ani, micuța Madeleine Barthelemy s-a îmbolnăvit de boala fricii. Lăsase la soare o farfurie cu piersici care se stricaseră. Fructele miroseau îmbătător, amestecate unele cu altele, dar stricăciunea lor ajungea până la sâmbure, lăsând să se scurgă un lichid greu din care se hrăneau cu furie viespi și muște. A fost o revelație îngrozitoare; Madeleine a priceput pe loc ce-o aștepta și pe ea. Putreziciunea elocventă spunea totul. Părinții au reușit s-o îngrozească și mai mult, reprezentându-i viitorul ca pe un teritoriu malefic a cărui cheie o dețineau ei.

Frica n-o mai părăsi, crescuseră o dată cu ea, îi modela gesturile și faptele până la majorat. Atunci tatăl îi prezentă factura copilăriei și a adolescenței. Era un obiect de familie: la ei nu dădeai viață cuiva, i-o împrumutai. Fiecare trebuia să și-o răscumpere de la propriii părinți, să se degrezeze de o sarcină ce urma să cadă invariabil asupra descendenților. Madeleinei îi rămâneau zece ani pentru a înapoia o sumă pe care un întreg sistem de penalizări putea s-o mărească sau chiar s-o dubleze. Atență să nu lase nici o șansă imprevizibilului, ea urma strict

obiceiurile strămoșilor: acestea erau deja verificate. Trecutul era o rezervă de siguranță, de drumuri deja bătătorite. În el nu exista nici urmă de echivoc. Ieșea puțin, nu călătorea deloc; se culca în fiecare seară la oră fixă, se scula în fiecare dimineață la aceeași oră, vedea puțină lume. Și, cum viața este o capcană, trebuie să te economisești așteptând sfârșitul. Măine va fi cu siguranță mai rău decât astăzi.

Această înțelepciune alcătuită din prudență și resemnare o îmbătrânise prematur. Firea ei sălbatică le provoca celorlalte fete din clasă dispreț și rânjete. Era singulară prin exces de conformism și, prin urmare, de o singularitate lipsită de interes. N-avea prieteni, se retrăgea îndărătul fricii ei. Să meargă spre ceilalți ar fi însemnat să se compromită și deci să se piardă. La optsprezece ani era o fată melancolică, cu privirea hăituită, slabă de să zgârii cada cu ea. Adolescența îi lipsea deja, fără ca maturitatea s-o fi atins. Doar părul negru, flacără blândă și stufoasă care îi cădea în bucle, îi aducea o notă de tinerețe pe chipul crispat.

Un bărbat, o relație îndepărtată de familie, încercă un sentiment de simpatie pentru această mică ființă inofensivă și-i făcu curte cu discreție. Faptul că atrăgea atenția tocmai prin absența unor semne distinctive avea farmecul său. Madeleine își abandona studiile și îl luă în căsătorie fără să se întrebe dacă-l iubea. Noțiunea de dragoste era încărcată cu prea multă incertitudine ca să merite vreo considerație. În ziua nunții, a fost o mireasă pierdută sub văluri, asemeni unei muște într-o pânză de păianjen. El se numea Oswald Kremer, avea douăzeci de ani mai mult decât ea, era contabil. Obsedat de cifre, transforma orice act al vieții cotidiene în calcule: numără instantaneu moleculele unei picături de apă,

particulele de praf ce pluteau într-o rază de lumină, firimiturile de pâine căzute dintr-o franzelă ruptă, concentrația de oxid de carbon în biroul său la sfârșitul zilei de muncă. Acceptă să ia asupra sa datoria Madeleinei și detalie suma cu aproximație de zecimale, oră cu oră, pentru următorii zece ani. Avea pur și simplu damblaua calculului și, după doar câteva săptămâni de căsnicie, își pusese deja nevasta în ecuație, îi putea indica greutatea splinei, a rinichilor, ficatului, viscerelor, media pulsațiilor cardiace în douăzeci și patru de ore, îi știa până și circumferința alunițelor, până și diametrul firelor de păr. Exceptând această apucătură, era un bărbat serviabil, drăgăstos, gata de orice a-și mulțumi tânăra soție, căreia îi admira rezerva și discreția.

Frica nu ucide, te împiedică să trăiești. Îndată după căsătorie, Madeleine se închise în propria-i condiție. Se ocupa de casă cu scrupulozitate, pregătea masa în așteptarea soțului. Și, cum fusese o fetiță cuminte și liniștită, fu o soție model. Cu o singură excepție: îi repugna corvoada conjugală și aștepta îngrozită momentul mersului la culcare. Faptul că un bărbat se fofilează în ea asemeni unui hoț, că o zdrobește sub corpul său gol, îi suflă în urechi și profită de aceste diversiuni pentru a-i depune în pânțele o mică amintire cleioasă care, mai târziu ar fi ocupat un loc considerabil, acest fapt așadar o dezgusta mai mult decât orice. Luni de zile îl respinse pe Oswald, dormi în cameră separată. Cel mai mic contact fizic, chiar și o mângâiere pe umăr, îi provoca repulsie. Un sărut era echivalentul unui viol. Atunci când Oswald persevera, ea începea să tremure, își pierde cunoștința. El fu răbdător, își cerși îndelung drepturile și trebui să aștepte jumătate de an până la consumarea căsătoriei. Fu o încercare teribilă, degeaba se scuza,

degeaba blestema natura care obligă la asemenea contorsiuni, ea era de gheață, își mușca buzele până la sânge. Merse la ea în cameră două nopți la rând, apoi, descurajat de această răceală, nu mai îndrăzni să recidiveze. Se consolă calculând energia consumată în aceste exerciții, numărul de spermatozoizi abandonați în Madeleine, precum și viteza cu care se reconstituiau alții în el.

Nu doar acuplarea era pentru tânăra soție un motiv de disperare, ci și perspectiva unei maternități. A da viață înseamnă a întredeschide ușa prin care necunoscutul poate să se năpustească. Însemna să-i spui acestuia din urmă: intră, totul îți aparține, răvășește-mă. Fără a mai vorbi de riscurile nașterii, de cărările întortocheate și necunoscute ale educației. Apoi avea ea dreptul să antreneze în haos o ființă și mai fragilă decât ea? Admițând că ar fi adus pe lume un copil, ar fi preferat să fie însărcinată de un mare savant, de un premiu Nobel, de pildă, de un spirit de elită. Însă comerțul cu spermă de premiul Nobel era interzis de când moartea unui laureat în fizică nucleară provocase niște scene penibile. Pe patul de agonie, la spital, omul, un irlandez, fusese asaltat de fanatici ce încercaseră să-i stoarcă ultimele și prețioasele picături ale licorii sale vitale. Surprinși de o infirmieră, aceștia secționaseră aparatul genital al muribundului înainte de-a o lua din loc. De atunci, toate premiile Nobel, din oricare disciplină, purtau centuri groase de castitate pe care nu le scoteau nici măcar noaptea.

Ca și cum un zeu ironic și-ar fi dat silința s-o azvârle spre lucrul de care fugea, Madeleine rămase însărcinată, așa cum se dovedea la test. Spaima i se dublă: constată consternată că nașterea e o loterie supusă unor combinații genetice misterioase, că nu-ți poți alege progenitura

precum un articol într-un mare magazin. A recurge la avort era contrar uzanțelor; se trezi deci pradă groazei. Nici vorbă să dai drumul în secol unui pui de om fără a-l îmbrăca în atuuri și diplome, ca tot atâtea armuri împotriva hazardului. Însă cum să-i acorzi un privilegiu irecuzabil de care nu se bucură nici regii și nici bogătașii, cum să faci din el o ființă deasupra tuturor ființelor, să-l faci superior tuturor viitorilor lui colegi? Madeleine reflectă îndelung, îmboldită de urgență. Fiecare minut care se scurgea devenea o ocazie pierdută. Dintr-o dată, crezu că a greșit !

Era simplu, luminos: se minună că nimănu-i venise ideea înaintea ei. Urma să sară etapele: în loc să aștepte vârsta de șase ani pentru a-și școlariza odrasla, o va instrui încă din primele zile de sarcină. Trebuia să acționeze imediat, fără să mai aștepte nașterea; totul se joacă pe o carte, în zilele, poate chiar în orele imediat următoare concepției. Doar n-o să tolereze ca un mic puturos să se lăfăie în ea timp de nouă luni fără să facă nimic. Va fi mamă și învățătoare în același timp, își va transforma burta în sală de clasă. Însă avea nevoie de sprijin pentru a duce la bun sfârșit această operație. Oswald, pierdut în calculele lui, nu-i era de nici un folos; și, cum îi displăcea profund să ceară un ajutor, cât de mic, părinților, își deschise sufletul cu prudență în fața ginecologului, doctorul Fontane.

Acest bărbat afabil, cu vârstă medie, cu părul deja cărunț, afectat de o ușoară miopie, prefera plăcerile conversației disciplinelor medicale. Îmbrățișase această carieră dintr-un soi de altruism juvenil care însă nu rezistase monotoniei corpului, cu diversele lui patologii. Își examina pacientele fără chef, ca o obligație făcută în silă, grăbit să reia conversația, să anuleze prin verb această

concesie făcută organicului. Celibatar — prea multele pânțece fecundate îi tăiaseră cheful de-a procrea — trăia împreună cu sora sa Marthe, o fată bătrână, timorată, bolnăvicioasă, veșnic pe punctul de-a izbucni în lacrimi. Așa cum unii abuzează de forțele lor, Marthe abuza de funcția lacrimală; chiar și un fleac îi devenea pretext de plâns: căderea nopții, spargerea unui pahar, un obiect care-i scăpa din mână. Încerca să-și antreneze interlocutorii în împărăția amărăciunii eterne și detecta în fiecare zone de disperare propice în a provoca hohote de plâns. Fratele și sora, împărțind același apartament, nu se despărțiseră niciodată.

Când Madeleine îi aduse la cunoștință doctorului Fontane intențiile ei, practicianul își dădu silința, cu amabilitate, să-i schimbe hotărârea. Nu era prima care se hrănea cu asemenea fantezii. De altminteri, existau tot soiul de metode, mai mult sau mai puțin eficiente, de stimulare a capacității foetusului *in utero*: începând cu haptonomia, dialogul cu mâinile, până la centurile sonore fixate pe pânțele mamei. Însă nici una nu corespundea așteptărilor ei. Pentru a spune lucrurilor pe nume, el considera proiectul lipsit de realism: o mică ființă foarte ocupată cu dezvoltarea ei n-are mijloacele fizice să învețe. Acest refuz brutal, departe de a o decepționa pe Madeleine, o întări în convingerea sa. Ba chiar îi crescuro curajul și-și începu, fără să mai întârzie, programul de învățământ. Pentru că citise undeva că mamele lui Einstein și Oppenheimer cântau câte trei ore pe zi în timpul sarcinii, își luă și ea obiceiul să fredoneze balade tradiționale, melodii vechi din folclorul francez. Mergea prin muzee să contemple capodoperele de pictură și sculptură, seara asculta muzică clasică. Se oprea uneori pe stradă în fața vreunei fete

drăguțe sau a unui bărbat frumos, pentru a se impregna cu farmecul lor, în schimb evita cocoșății, diformii, vagonzii, se abținea să privească filme violente de la televizor, îndepărta gândurile deprimante. Își impunea să citească zilnic, cu o voce limpede, manualele de școală elementară, în speranța că va scoate la iveală, prin impregnare rudimentele științei viitorului elev ghemuit în ea. În sfârșit, lovindu-și dinții cu capătul creionului, îi transmitea prin morse mesaje de încurajare care însemnau: „Ori-ce-ai fi, băiat sau fată, te iubesc, ești deja cel mai bun“.

Toate acestea fiind de un nivel prea artizanal, decise să treacă la o treaptă superioară. Neglijând cu bună știință procedeele propuse de doctorul Fontane, își elaboră propriul sistem de învățare. Achiziționă un material costisitor și-l întrebuință după cum urmează: își introduse în toate orificiile (inclusiv în cele pe care decența ne împiedică să le numim) microfoane conectate la un microfon cu mai multe piste, capabil să redea în același timp șapte benzi înregistrate. Prin față, un fir difuza noțiunile de bază ale algebrei și geometriei, prin spate ajungeau alternativ lecții de engleză, *my tailor is rich*, și de germană, *Der Tee ist gut*, prin esofag se infiltrau elemente de istorie și geometrie, iar pe abdomen două receptoare fixate cu niște ventuze recitau fără întrerupere marile texte ale literaturii universale. Și, pe deasupra, Madeleine cânta și sporovăia într-o pâlnie dirijată spre buric, convinsă fiind că o baie lingvistică permanentă va avea un efect benefic asupra odorului ei. Era o instalație complexă și în anumite privințe incomodă, care o obliga la tot soiul de acrobații. Madeleine se supunea de bunăvoie acestor torturi, în timp ce Oswald era la serviciu: nici un sacrificiu nu-i era de ajuns ca să-i transforme copilul într-o ființă de excepție.

Perseverența ei nu putea însă anula un handicap; n-ar fi reușit niciodată să ducă singură la bun sfârșit ceea ce-și propusese în aceste condiții de semiclandestinitate conjugală. Avea imperios nevoie de un aliat. Cu umilință, se duse din nou la doctorul Fontane, insistă, imploră. Impresionat de îndârjirea acestei tinere mame, doctorul căzu pe gânduri. Șef de serviciu, Fontane se plictisea la spital: problemele intime ale pacientelor sale, țevăraia din pânțece și din părțile genitale nu mai aveau secrete pentru el. Detesta ideea că viața, această forță anonimă, ne dirijează formarea spiritului și a ideilor. De ce n-am scurtcircuita natura, de ce n-am agresa-o, accelerându-i ritmurile? Și, deoarece visa să părăsească cercul limitat al competenței sale și să se îndrepte spre altceva, mai important, mai vast, văzu în oferta Madeleinei Kremer un semn al destinului. În plus, ea constituia cobaiul ideal: neștiutor și, în același timp, dispus să suporte orice. Din curiozitate, Fontane reuni într-un cadru neoficial o echipă de prieteni, un pediatru, un farmacolog, un neurobiolog, un obstetrician, cărora le puse pe șleau întrebarea: pot fi inculcate unui embrion bazele instrucției, socotitul, cititul, fără a-i afecta integritatea fizică? Răspunsul celor interesați fu unanim: e imposibil. Ar accepta totuși să înceapă o cercetare în acest sens? Nu, n-avea nici un rost, ar însemna doar pierdere de vreme.

Fontane nu insistă: se lovea de același scepticism pe care îl afișase el însuși la început față de doamna Kremer. Însă își jură să încerce. Oarecum fără voia lui, Madeleine îi trezise un chef de treabă pe care-l pierduse încă din anii studenției. În spatele acestei aberații presimțea un filon, o comoară și, peste câteva luni, avea poate să fie în măsură să le demonstreze colegilor eroarea, lipsa lor de îndrăzneală. Își câștigă încrederea în sine, intră în această

aventură cu o ardoare ce o uimi și pe sora lui, Marthe, care făcea tot mai dese apeluri la prudență și vedea totul în culorile cele mai negre. Sfârși însă prin a o convinge să colaboreze și reuși să obțină serviciile unui infirmier și ale unei laborante în care avea toată încrederea.

Fontane îi promise Madeleinei că se va consacra exclusiv pruncului ei — acesta avea să aibă un avantaj decisiv față de ceilalți — și se înhămă la treabă în modul cel mai discret: o mulțime de cercetători se ocupau deja de educația prenatală. Era, mai ales, necesar să nu-i pună la curent nici pe bunici, nici pe tată — pe cei dintâi pentru că erau prea autoritari, pe Oswald deoarece își îndeplinise deja datoria de reproducător. Ceea ce urma de acum înainte nu mai era de competența lui.

Partea întâi

1

Republica uterină

Jn pofida exaltării sale, Fontane nu reușise să găsească o soluție miraculoasă. Se mulțumea cu o simplă improvizație chimică: injecta în Madeleine un cocteil de hormoni, de endorfine și de aminoacizi pentru a activa funcțiile cerebrale ale micii creaturi înainte chiar ca aceasta să aibă creier. Urmându-și periplul lipicios și obscur, *via* sistemul arterial și membrana placentară, era de presupus că lichidul va forma la repezeală în jurul carcasei crevețelului un rudiment de encefal și-i va permite să asimileze imediat noțiunile pe care i le transmitea maică-sa. Era o tehnică simplă, pusă în serviciul unui obiectiv complex, ceea ce-l scotea din sărite pe Fontane, furios că trebuie să se mulțumească doar cu atât.

Nutrea o idee mult mai ambițioasă, deși de nerealizat pentru moment: înscrierea directă a obiectelor cunoașterii în gândire, așa cum se imprimă muzică pe un disc. Pentru început, trebuia să procedeze la transformarea tuturor materiilor școlare în formule chimice și la inocularea lor în subiect prin sânge, pe cale medicamentoasă sau

prin ultrasunete. Informația ar fi fost într-un fel livrată la domiciliu, în zonele corticale. Și, așa cum există feluri complete de mâncare sub formă de pilule, Fontane își propunea să inventeze educația automată sub formă de fiole sau pastile. Asta ar fi permis să se condenseze un întreg ciclu școlar, de la grădiniță până la bacalaureat, într-o singură moleculă care să fie inoculată în testiculele viitorului tată sau în ovarele viitoarei mame. În felul acesta, ar fi fost înlăturată o sursă de nenorociri permanente pentru umanitate: obligativitatea fiecărei generații de a lua totul de la zero. Întâlnirea dintre un spermatozoid și un ovul, astfel îmbogății, ar fi produs instantaneu un absolvent de liceu, cu bacalaureatul luat cu note maxime. Ce progres, ce mijloc minunat de a instaura în sfârșit egalitatea șanselor!

Pînă una alta, Fontane era constrâns să se rezume la a o perfuza pe Madeleine câte patru ore pe zi în cabinetul său. Tânăra mamă, care-și adusese cu ea toate instalațiile, își impunea să citească cu glas tare ceea ce casele difuzau în ea. Supunându-se cu zel tratamentului, își repeta cât de absurd și de imoral este să-l lași pe Scumpișor să facă zaiafet în mămica lui ca-n sânul lui Avram: nouă luni de lăfăială nu se mai recuperează și-ți creează obiceiuri proaste pentru toată viața. Aceste experiențe continuară până în luna a treia de sarcină. Mamei îi convenea de minune cura: își îmborsărise memoria și își putea reproduce perfect lista departamentelor, precum și debitul mediu al celor zece fluvii mai importante de pe planetă. Însă micuțul școlar tăcea mîlc. Nici cel mai mic semn de aprobare sau simpatie din partea lui, deși ajunsese, în principiu, la un nivel echivalent clasei a șasea. Nimic nu lăsa de înțeles că procesele cognitive ar fi fost măcar amorstate și Fontane decise, de

acord cu Madeleine, să suspende perfuzia și lecțiile. Era preferabil să renunțe: vizaseră prea sus, legile creșterii nu pot fi violate atât de ușor.

Totuși, într-o seară, viitoarea mamă, descurajată și resemnându-se cu greu să aducă pe lume o larvă aidoma tuturor celorlalte, încerca să adoarmă, când fu alertată de o voce plăpândă ce urca dinspre coloana vertebrală și spunea: „Încă, încă!“ Era ca un murmur, un frison ușor trecându-i prin șira spinării pentru a se pierde în interiorul urechii. Visase? Era singură, Oswald dormea în altă cameră. Vocea provenea deci din străfundurile pântecului. Acum i se părea că două voci guturale o imploră: „Încă, încă!“ Luată pe neașteptate, răspunse: „Imediat“, aprinse lumina, își puse un capot, trecu în salon, luă prima carte care-i căzu la îndemână și citi, articulând distinct, un capitol de istorie naturală ce trata despre delicata trecere de la *Homo habilis* la *Homo erectus*, și apoi până la *Homo faber* și *Homo sapiens sapiens*. Adunând tot ce-i cădea sub mână, devoră apoi vreo zece din *Fabulele* lui La Fontaine, un fragment din *Ghidul Albastru al Italiei*, iar în zori soțul o surprinse, năucă de oboseală, bâiguind ceva din *Manualul practic al grădinăritului la oraș*.

Abia după plecarea lui Oswald înțelese: auzise distinct două voci. Două voci aproape suprapuse. Ori se produsese un fenomen de ecou, ori, ipoteză îmbătătoare, avea gemeni. La gândul acesta, se simți entuziasmată și-i telefonă doctorului. În ciuda îndoielilor, Fontane efectua o ecografie care confirmă intuiția mamei: găzduia probabil un băiat și o fată, deși era puțin prea devreme pentru a se pronunța ferm. În entuziasmul ei, Madeleine îi și botează Louis și Céline, iar Oswald fu de acord. Mama strălucea de fericire: faptul că erau doi mărea șansele. În caz că s-ar fi dat greș cu unul, celălalt